

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
У ЛІСОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА САДОВО-ПАРКОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»
(18-19 квітня 2019 року)**

КИЇВ – 2019

УДОСКОНАЛЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СОСНЯКІВ ПОЛІССЯ

*М.П. Савущик, кандидат сільськогосподарських наук
(savushik@ukr.net)*

*Державне підприємство «Київська лісова науково-дослідна станція»
(с. Лютіж, Україна)*

Запровадження принципів лісового екосистемного менеджменту у практику лісівництва вимагає вдосконалення підходів до догляду за насадженнями, направлених на формування стійких деревостанів з високою якістю деревини, оцінки збільшення питомої ваги поступових і вибіркових рубок при вирощуванні сосняків.

Сьогодні більшість нормативів, які регламентують проведення заходів з лісовирощування, вказують, що головним завданням ведення лісового господарства є підвищення стійкості і продуктивності лісів. Проте численними дослідженнями встановлено, що досягнути таке поєднання не можливо. Адже головною стратегією життя лісу є не постійне збільшення запасу, а пристосування до умов росту. Тому проведення заходів, направлених на підвищення продуктивності насаджень, в основному приводить до зниження їх стійкості. Саме тому потребують перегляду стратегічні засади лісовирощування, які мають бути спрямовані не на постійне збільшення запасу і, відповідно, повноти, а на пристосування до умов росту. Сучасний стан соснових насаджень свідчить про те, що ймовірність їх успішного вирощування високоповнотними є низькою, т.я. більш життєздатні саме деревостани зі зниженими повнотами і розвинутими кронами. Основною метою лісівництва в сосняках має стати вирощування якісного запасу на час головного користування.

Для запобігання падінню стійкості і покращенню якості вирощуваних насаджень в практиці лісівництва особлива увага має приділятися проведенню рубок догляду в молодих насадженнях. Саме тому вкрай необхідно повернути якісні рубки догляду в молодняки сосни.

Сучасні прийоми проведення проріджень сосняків, особливо перших, які досить часто призначаються на фоні відсутності почищень, приводять до катастрофічної перегущеності насаджень і входження їх в жердняковий період з надмірною напруженістю

росту, наявністю у дерев вузьких недорозвинених крон, які не можуть забезпечити нормального проходження фізіологічних процесів росту. Для запобігання вказаному слід запровадити обов'язкове проведення рубок догляду у молодняках і одного-двох інтенсивних проріджень у всіх ростучих сосняках, а не лише в тих, які задовольняють сучасним нормативам по повноті.

Лісівнича практика свідчить, що сьогодні потребують удосконалення підходи до проведення рубок догляду. Саме з цією метою нами розроблені рекомендації, які проходять виробничі випробування у лісовому фонді ДП «Тетерівське лісове господарство».

Основні відміни розроблених рекомендацій полягають у підходах до призначення рубки догляду, вимогах стосовно залишеної частини насадження, контролі за проведенням догляду. При плануванні освітлень і прочищень визначальними ознаками доцільності їх проведення слугують склад насадження, висота сосни, її густота, яка характеризується кількістю дерев на гектарі.

Основні параметри майбутньої рубки догляду планують на кругових пробних площах. Виходячи з визначеної на них кількості дерев сосни і середньої висоти, за допомогою розробленого графічного нормативу, планується інтенсивність рубки догляду по кількості дерев.

На основі сучасних європейських підходів призначення проріджувань і прохідних рубок для продуктивних соснових насадженнях розроблено графічну модель, за допомогою якою проводиться планування інтенсивності рубки догляду за повнотою і запасом. Основою для розробки слугували матеріали досліджень особливостей росту соснових деревостанів під впливом рубок догляду у регіоні, моделі росту і продуктивності штучних соснових деревостанів Українського Полісся, програми формування рубками догляду оптимальних насаджень сосни, застосовувані в лісовому господарстві Республіки Білорусь.

Робота з моделлю базується на визначенні в деревостані фактичної площі поперечного перерізу (абсолютної повноти). Запас вирубованої частини деревостану встановлюється за допомогою видової висоти. Досить широкий діапазон інтенсивності зріджування на графічній моделі встановлено виходячи з лісівничих і економічних міркувань. Також передбачено контроль запланованої інтенсивності рубки.